

A young boy in red shorts is playing in the water, reaching out with his hand. In the background, a yellow boat is docked near a rocky island under a clear blue sky. The scene is bright and sunny.

Konsekvenser og problemstillinger ved dagens inntektssystem

Larvik, 22. januar 2024

Paul Hellenes, rådgiver Larvik kommune

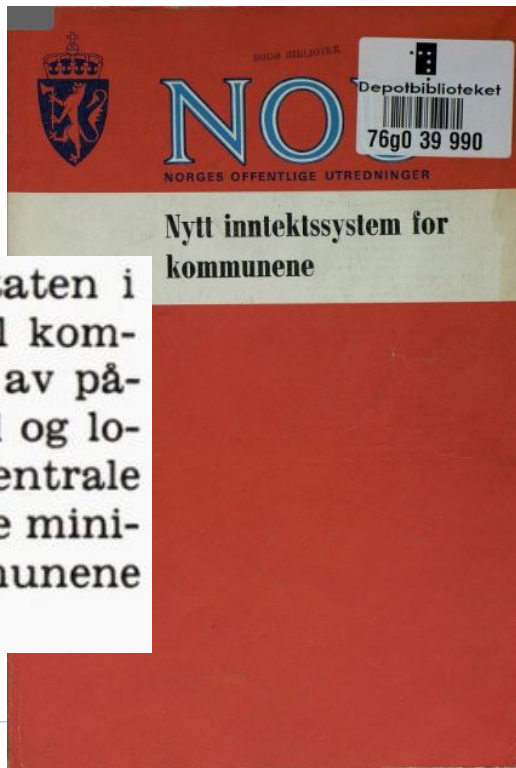

VIS SAMISK ÅND!

MAKTA

“Basert på sannhet, løgn og dårlig hukommelse”

1983 - mitt første møte med inntektssystemet

Komiteen understreker også at staten i større grad enn hittil bør overlate til kommunene å tilpasse gjennomføringen av pålagte oppgaver til de stedlige forhold og lokalbefolkningens ønskemål. De sentrale myndigheter bør nøye seg med å stille minimumskrav og ikke påtvinge kommunene standardløsninger i utrengsmål.

St. meld. nr. 26 (1983-84)

Om et nytt inntektssystem for kommunene
og fylkeskommunene

Hva er ulikt i dag ift for 40 år siden?

- Omfanget av de kommunale oppgavene har økt enormt - reformer, reformer og reformer!
- Standarder og avgrensninger av de kommunale oppgavene er totalt annerledes.
- Alle tilskuddsbaserte tiltak og aktiviteter er lagt inn i IS, ressurskrevende tjenester det siste, på vei inn?
- Økende volum i kommuneøkonomien øker feileffekten i inntektssystemet.
- KOSTRA - vanskelig å lure!

Haugesunds-budsjettet og økonomiplan for 2024-2027

- Reduserte investeringer og radikal omstilling

BUDSJETT. Kommunestyret Ole Bernt Thorbjørnsen skal vite klatte i kommunebudsjettet og bygge nye innbyggere, men viser en radikal omstilling.

Ole Bernt Thorbjørnsen henter en linje fra Matti Rosslands legendariske FKH-sang, når han presenterer budsjett- og økonomiplan for 2024-2027.

SPRÅK (ØVN) www.liv.no/nyheter/2023/10/28/haugesund-budsjett-og-ekonomiplan-2024-2027

HAUGESUND: Haugesund har vedtatt nye politiske mål på innbyggerkommunikasjonen, når han fredag formiddag presenterer sitt forslag til budsjett- og økonomiplan de neste fire årene.

Her kan du finne flere detaljer om budsjett- og økonomiplan. På den positive siden poengterer han at vi opplever en befolkningsvekst, høy sysselsetting, et levende utliv med handel, og et rikt kulturliv. Thorbjørnsen gleder seg også over at næringslivet i regionen står sterkt, og at det fortsatt er god aktivitet innen boligbygging.

På den utfordrende siden poengterer han at økonomiske utfordringer i næringslivet, presset på kommunens økonomiske grunnlag, og behovet for å skape nye arbeidsplasser.

Levingsoppgjør og rettsutvikling
Og de økonomiske utfordringer og utfordringer framover sier og skriver kommunestyret i sin rapport til kommunestyret i oktober 2023. Her er 1,5 prosent høyere enn det. Som vi så i cirka 40 millioner kroner sier man halvparten, beviser Thorbjørnsen.

Kutt i budsjetten
Det kan være en kutt i kutt i Haugesund kommunen har flere store investeringer på gang, blant av dem er pålagt, og flere ette i.

På bakgrunn av denne økonomiske utviklingen, er det begrunnet muligheter for nye lokale utværet for som allerede er vedtatt. I tillegg har akte nye radierne liggende en revolusjon av investeringssatsningen. Kommunens for neste pågående prosjekter, inkluderer bygging av et nytt badecenter, har blitt revidert i kommunestyrets møte den 28. oktober 2023.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Radikal omstilling
Når innbyggerne, brukere og ansatte heller kommunestyret om å redusere investeringer, kommunen, med tilhørende driftskostnader. Den samlede økonomiske rammen på folkehøret er 435 millioner kroner (inkludert med 40 millioner kroner). Prosjektet er i drøftingsfase med 52,5 millioner kroner i økonomiske prosjekter. Tilleggsfinansiering på 40 millioner kroner er forutsett for at prosjektet, anbefales kommunestyret.

Likt ansvar - svært ulike forutsetninger

- Norge har 356 kommuner
- Vi har de samme krav til å levere tjenester
- Skjevfordelingen av inntekter mellom kommunene er i ferd med å bli en av de største samfunnsutfordringene i Norge.
- Kan vi ha generalistkommuner med dagens inntektssystem?

Om Larvik hadde fått like mye i skatt og tilskudd fra staten pr innbygger som Bærum, ville vi hatt 640 millioner kroner mer hvert eneste år å skape velferd og byutvikling for

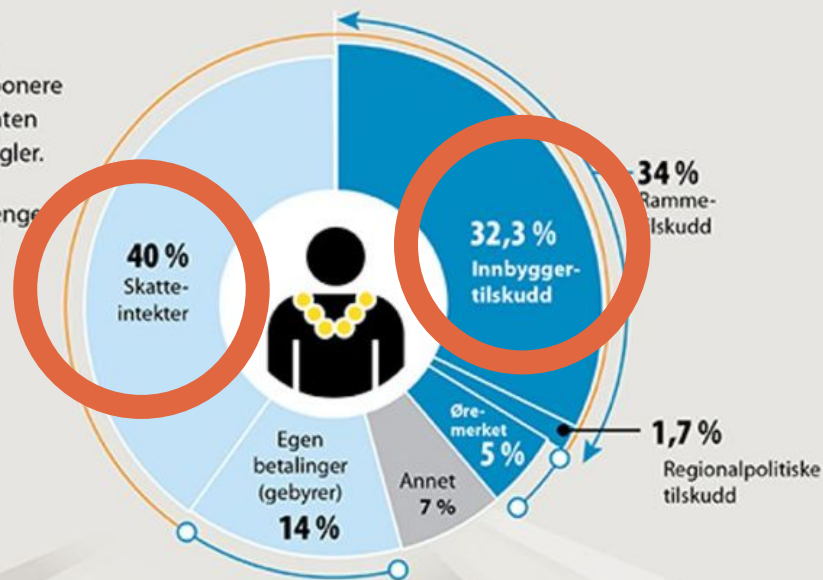
Det er skatteinntektene som skaper forskjellene i dagens system!

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

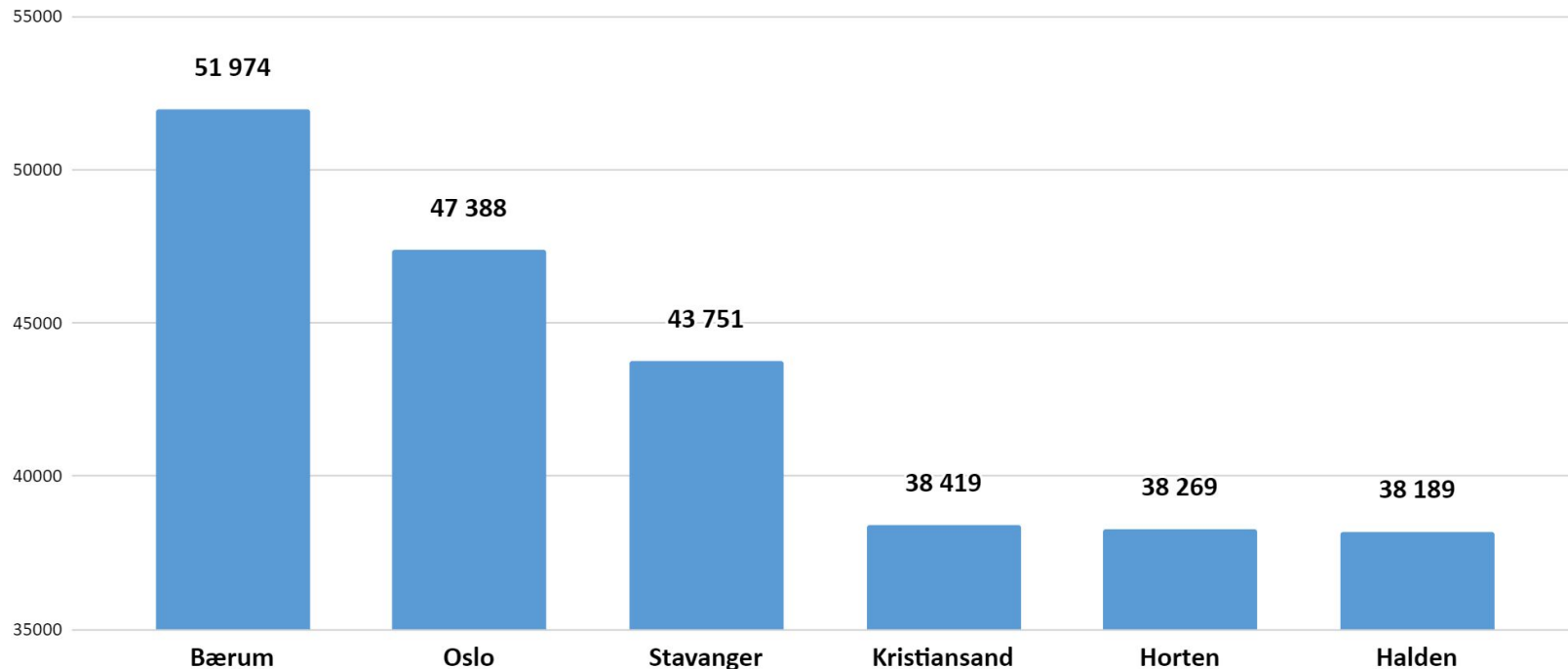
RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Dagens system gir store forskjeller

Skatt per inbygger etter inntektsutjevning 2022

Noen eksempler på utslag:

Kommune	Effekt av full skatteutjevning i 2022
Ålesund	91 989 267
Drammen	207 311 188
Tromsø	147 672 998
Skien	132 915 691
Sarpsborg	145 158 494
Arendal	109 692 531
Trondheim	185 534 603
Kongsvinger	42 183 497
Harstad	56 467 832

Grunnlag:

Skatteinntekter per kommune 2022 .XLSX

100% kr % .0 .00 123 Stand... - 10 + B I A

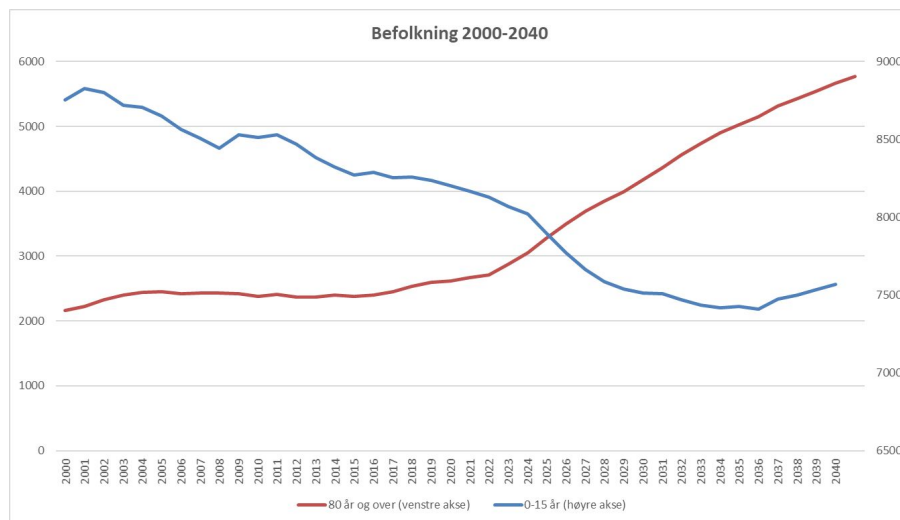
K135 fx =J135*D135

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Beregninger av skatt og netto inntektsutjevning for kommunene, desember 2022											
2	Knr.	Kommune	Skatt	Innbyggere	Skatt jan-desember 2022	Skatt inkl.	Skatt per	Skatt per innbygger	Avvik nasjonalt snitt	Effekt av full		
3			jan-desember	pr. 1.1.22	Kr pr innb	Netto	inntektsutjvnin	innbygger	i % av nasjonalt snitt	per innbygger	inntektsutjevning	
4						innt.utj.		ink. inntektsutjevning				
5						(jan-desember)						
162	3805	Larvik	1 652 367 507	47 777	34 585	181 794 664	1 834 162 171	38 390	94	-2 324	-111 034 962	
163	1871	Andøy	158 002 276	4 572	34 559	17 511 088	175 513 364	38 389	94	-2 325	-10 631 461	
164	3017	Råde	263 558 813	7 633	34 529	29 451 135	293 009 948	38 387	94	-2 327	-17 760 710	
165	1505	Kristiansund	828 897 279	24 013	34 519	92 883 755	921 781 034	38 387	94	-2 327	-55 886 437	
166	1514	Sande	83 295 743	2 422	34 391	9 661 540	92 957 283	38 380	94	-2 334	-5 652 246	
167	3820	Seljord	99 207 631	2 889	34 340	11 665 847	110 873 478	38 378	94	-2 336	-6 749 531	
168	4201	Risør	230 970 173	6 735	34 294	27 488 930	258 459 103	38 376	94	-2 339	-15 750 301	
169	4636	Solund	26 337 330	768	34 293	3 135 043	29 472 373	38 375	94	-2 339	-1 796 049	
170	1868	Øksnes	152 431 564	4 458	34 193	18 623 931	171 055 495	38 370	94	-2 344	-10 447 923	
171	3014	Indre Østfold	1 559 177 357	45 608	34 186	190 807 997	1 749 985 354	38 370	94	-2 344	-106 902 915	
172	3401	Kongsvinger	611 374 843	17 949	34 062	77 218 882	688 593 725	38 364	94	-2 350	-42 183 497	
173	1848	Steigen	88 223 097	2 591	34 050	11 176 232	99 399 329	38 363	94	-2 351	-6 090 882	
174	3004	Fredrikstad	2 855 631 405	83 892	34 039	362 699 324	3 218 330 729	38 363	94	-2 351	-197 255 806	

+ Skatteinntekter rangert jan-des Ark1 jan-nov jan-sep jan-aug jan-juli jan-mai jan-apr < >

Dagens system forsterker ulikhetene og rammer de stedene hvor utfordringene er størst hardest

- Kommuner med mange innbyggere med stort behov for lovpålagte tjenester blir lavinntektskommuner (pga lavere skatteinntgang)
- Dagens system fører dermed til at steder med store behov, blir dårligere rustet til å løse dem.
- Denne typen forskjeller aksepteres ikke i offentlig forvaltning og i offentlige ytelser ellers.

Utviklingen de siste årene har eskalert:

2018

2022

36% økning

Gjennomsnitt

40% reduksjon

På randen av en kommunal kollaps?

NYHETSSENTER NORDLAND

5. september 2023 kl. 20:02 **Krise i Meløy kommune – må ta opp lån for å betale lønn til ansatte** – Situasjonen er kritisk, sier kommunedirektør Arne Johansen til NRK.

– Alle innkjøp som gjør at vi må betale en faktura må vurderes strengt. Det kan være utstyr eller materiell som vi kan vente med en måned.

Det var *Avisa Nordland* som omtalte saken først.

Så sent som i februar unngikk kommunen med et nødskrik å bli innlemmet i den fryktede ROBEK-lista.

Tirsdag sendte kommunedirektør Arne Johansen ut en mail til ledere og tillitsvalgte i kommunen.

I e-posten heter det:

De siste månedene har kommunens økonomi forverret seg betydelig. Dette betyr at vi har utfordringer med å betale løpende fakturaer og lønn til ansatte.

Kommunen har sett seg nødt til å ta i bruk en kassakreditt på 30 millioner kroner. Kassakreditt er en svært dyr løsning som vi ikke bør basere oss på over særlig lang tid. Vi er likevel usikre på om 30 millioner kroner er tilstrekkelig, så vi vurderer fortløpende om vi må be kommunestyret utvide denne rammen.

Frustrerte Ap-ordførere etter valget

– Nå må de **MELLOMSTORE BYENE** få mer oppmerksomhet, mener avtroppende ordfører i Fredrikstad, Siri Martinsen.

NR. 28 TORSDAG 5. OKTOBER 2023

– **STOR BEVISSTHET RUNDT HABILITET**

Ordfører Roar Skarving (H) i Grimsdal forteller at det ofte er saksbeviser som fører til spørsmål om habilitet i kommunestyret.

SIDE 12-13

PRIORITERER OSLOFJORDEN

Det er viktigere å redde Oslofjorden enn å oppfylle Trønds valglofte om å flytte midret på beboerne, mener pateroppense ordfører Frank Pedersen (H) i Tonsberg.

SIDE 6-7

Kommunal Rapport

Ukentlig avsnitt om økonomi og engasjement • 32. utgave • kommunal rapport

A god økonomi

Økonomi

– Det er dyrt å være fattig

– Hva ønsker du deg av statsbudsjettet?
– Større utjevning av skatteinntektene, slik at en større andel tilfaller skattesvake kommuner. Men omleggingen av inntektssystemet kommer ikke nå, sier Nilsen.

FOTO: ARNE PEDERSEN / BILBANDVINDUS AVST

KRONIKK: Selv om rikspolitikken setter preg på kommunevalget, er lokalvalget et genuint lokalvalg

SIDE 34-37

Konklusjon

- 84% av landets kommuner er lavinntektskommuner
- 3,8 millioner av landets innbyggere bor i kommuner som har skatteinntekter under landsgjennomsnittet
- Skatteinntekter er viktig for en kommunens økonomi. Nå som lønningene øker, øker også forskjellene. Dette tar ikke inntektssystemet høyde for.
- Blir Larvik kommune løftet til landssnittet øker kommunens inntekter med over 112 millioner årlig
- Urettferdighetene i dagens system har fått virke for lenge.
- “Vanlige folk” aner ikke hva som foregår.

Joda - den samlede finansieringen av kommunene opptar oss også.

- Sterk innstramming i økonomien pga sterk prisveksten i 2022(21) som ikke er kompensert.
- Engangsinntekter kompensere ikke dette. Noen som har hatt problemer med å balansere økonomiplanen?
- Inntektsnivået i 2024 er reelt på samme nivå som i 2016, dersom det tas hensyn til økte kostnader som følge av demografi og pensjon.

En økt finansiering av kommunene innenfor dagens system vil:

- Vil forsterke forskjellene ytterligere.
- Fortsette å kamuflere de reelle problemene i en rekke kommuner.
- Føre til ytterligere “kommunal sløsing” i de kommunene som har mest.

A photograph of a person's hand holding a child's hand in a park setting. The person is wearing a light blue sweater, and the child is wearing a brown knitted hat and a blue jacket. The background is a blurred park with trees and sunlight filtering through the leaves.

Inntektssystemet for kommunene må endres!

Dagens system gir ikke likeverdige tjenester, uavhengig av hvor i landet du bor, eller hvor mye du betaler i skatt.